אי הלכה כר"ש (איתמר) בבי רב אמרי: רב שרי ושמואל אסר בנהרדעא אמרי: רב אסר ושמואל שרי אמר רב נחמן בר יצחק וסימניך אלו מקילין לעצמן ואלו מקילין לעצמן, ורב שרי *והאמר רב שימי בר חזקיה משמיה דרב האי מסוכריא דנזייתא אסור להדוקה ביומא טבא: בההיא אפילו ר"ש מודה דאביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש *בפסיק רישיה ולא ימות והא אמר רב חייא בר אשי אמר רב הלכה כרבי יהודה ורב חנן בר אמי אמר שמואל הלכה כרבי שמעון ורב חייא בר אבין מתני לה בלא גברי רב אמר הלכה כר' יהודה ושמואל אמר הלכה כרבי שמעון לעולם רב כרבי יהודה סבירא ליה: להך לישנא דאמר דם מיפקד פקיד, מקלקל הוא אצל הפתח להך לישנא דאמר דם חבורי מיחבר, מקלקל בחבורה הוא: מתני' רב חסדא

*תינוקת: שלא הגיע זמנה לראות ונשאת ב"ש אומרים נותנין לה ארבעה לילות וב"ה אומרים עד שתחיה המכה. הגיע זמנה לראות ונשאת בש"א נותנין לה לילה הראשון ובית הלל אומרים עד מוצאי שבת ארבעה לילות

מאי

אי הלכה כר"ש . דמקלקל בחבורה חייב כיון דתימלי לומר הלכה כר' יהודה בדבר שאין מתכוין לאסור : **בנהרדעא** . מקומו של שמואל : **וסימניך**. שלא תטעה להחליף שמעתתא דבי רב לנהרדעא ודנהרדעא לדבי רב : **אלו מקילין לעצמן** . דבי רב שצריכים לעשות כדברי רבן אומרים שרבן התיר ונהרדעא העושים כשמואל רבן אומרים שמואל התיר : **ורב שרי** . בתמיה אלמא דבר שאין מתכוין מותר סבירא ליה : **מסוכריא דנזייתא** . סתימת נקב גיגית שמוציאין השכר דרך הנקב וסותמין אותו בבלאי בגדים : **אסור להדוקה** . משום סחיטה : **מודה ר"ש כו'** . אבל כאן יש שבקיאים בהטייה כדלקמן : **הלכה כרבי יהודה** . באין מתכוין : **בלא גברי** . בלא אמוראי אליבא דרב ואליבא דשמואל אלא רב ושמואל גופייהו : **להך לישנא דאמרת דם מיפקד פקיד** . והאיסור משום פתח הוא : **מקלקל הוא אצל הפתח** . ובמקלקל מודה רבי יהודה : **מקלקל בחבורה הוא.** ורב סבר לה כרבי יהודה אף במקלקל בחבורה לקולא דקא פטר בה רבי יהודה: **שלא הגיע זמנה לראות.** במסכת נדה אמר אימתי הגיע זמנה לראות משיגיעו ימי הנעורים: **נותנין לה ארבעה לילות** . שכל דמים שתראה בהן מחמת תשמיש מחזקינן להו בדם בתולים : **עד שתחיה המכה** . כל זמן שאינה משמשת בלא דם לא חיתה המכה: **הגיע זמנה לראות** . ולא ראתה : **לילה הראשון** . אפילו לבעילות הרבה :

מאי

במקלקל משום דטעם שניהם דפטורין בשאר מלאכות שבת הוי משום דבעינן מלאכת מחשבת אבל שאינו מתכוין כלל למלאכה לא משום דבעינן מלאכת מחשבת מיפטר דהא בשאר מקומות נמי מיפטר אין מתכוין כגון גבי כלאים דמוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא יתכוין כו' (כלאים פ"ט מ"ה) ותנן נמי נזיר חופף ומפספס כו' (נזיר דף מב.) הילכך בחבורה נמי שרי :

האי מסוכרייתא דנזייתא אסור להדוקה כו'. פירש בקונטרס וכן ר"ח ובערוך* בחד לישנא וכן בסדר תנאים ואמוראים דאסור משום סחיטה וקשה לר"ת דהא סחיטה משום ליבון ולא שייכא בשאר משקים דכל דבר המלכלך את בולעו כגון יין ושכר ושמן לא שייך ליבון בסחיטתו אלא דוקא במים וראיה לדבר מדלא גזרינן בהו שמא יסחוט כמו גבי מים כדאמרינן באלו קשרים (שבת דף קיג:) היה מהלך בשבת ופגע באמת המים כו' היכי ליעביד ליחות במיא אתי לידי סחיטה ותניא נמי בפרק חבית (שם דף קמז: ושם) ומסתפג באלונטית ולא יביאנה בידו ומפרש בגמ' דאתי לידי סחיטה ובפ"ב דביצה (דף יח. ושם) אומר דלכ"ע אין מטבילין את הכלים ומפרש בגמרא גזירה משום סחיטה ואילו בפרק תולין (שבת דף קלט:) תנן מסננין את היין בסודרין אלמא לגבי יין לא גזרינן משום סחיטה ובריש המביא (ביצה דף ל.) נמי קאמר ליפרוס סודרא עליה ולא קאמר אתי לידי סחיטה והיינו משום דלא שייך ליבון אלא גבי מים והא דאמרינן בפרק מפנין (שבת דף קכח:) אם היתה צריכה שמן חבירתה מביאה לה בשערה ופריך והא אתי לידי סחיטה ומשני אין סחיטה בשער משמע דשייך סחיטה בשמן וכן בפ' נוטל (שם דף קמג.) ספוג אם יש לו בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין בו משום דאתי לידי סחיטת שמן הנבלע בו ההיא סחיטה אור"ת דהויא משום מפרק ואסורה כמו סחיטת זיתים וענבים והכא אומר ר"ת דליכא למימר דאסור משום מפרק כיון שהנסחט הולך לאיבוד *אע"ג דהוי פסיק רישיה וכן פירש בערוך דכל פסיק רישיה דלא ניחא ליה שרי ועיקר ראייתו מפרק כל התדיר (זבחים דף צא: ושם) אליבא דר"ש מזלפין יין על גבי האישים אע"ג דפסיק רישיה הוא דודאי מכבה הוא כיון דלא ניחא ליה בהאי כיבוי שרי ועוד מייתי ראיה מלולב הגזול (סוכה דף לג: ושם) דקאמר ר"א בר"ש ממעטים ענבים בי"ט פי' ענבי הדס ופריך והא מתקן מנא ומוקים לה במתכוון לאכילה סבר לה כאבוה ופריך והא מודה ר"ש בפסיק רישיה כו' ומשני לא צריכא דאית ליה הושענא אחריתי אלמא כיון דלא ניחא ליה ולא חייש בהאי תיקון שרי אע"ג דפסיק רישיה הוא ונראה לר"י דלא קשה מידי דאיכא למימר דאסור לסחוט בשאר משקה משום ליבון כמו במים ומ"מ לא חיישינן בהו שמא יסחוט כיון שהטעם והריח נשארים בבגדים ומעט היה נהגה בסחיטתו ומצינן למימר נמי דאסור משום מפרק ואף ע"ג דהוי פסיק רישיה דלא ניחא ליה אסור לכתחילה לר"ש כמו במלאכה שאינה צריכה לגופה וראיות הערוך אינן ראיות דההיא דמתיר ר"ש לזלף יין על גבי האישים איכא למימר דמצוה שאני וכן ההיא דאית ליה הושענא אחריתי איכא למימר דשרי משום מצוה א"נ הכי פי' והא פסיק רישיה הוא דאית ליה הושענא אחריתי והואיל וכן שרי לר"ש דשמא לא יצטרך לה ונמצא שלא תיקן כלי והלכך לאו פסיק רישיה הוא אבל לר"י אסור דשמא יצטרך לה ואגלאי מילתא דכלי עבד ועל פי' הערוך קשה דתנן בפרק שמונה שרצים (שבת דף קז.) המפיס מורסא בשבת אם לעשות לה פה חייב ואם להוציא ממנה ליחה פטור ומותר ודוקא משום צערא פטור ומותר אבל אי לאו משום צערא היה אסור אע"ג דלא ניחא ליה בפה כלל דאי ניחא ליה מן הפה כי לא מתכוין נמי חייב וכן מחט של יד ליטול בה את הקוץ דשרי משום צערא אבל אי לאו הכי אסור אע"ג דלא ניחא ליה כלל אבל קצת קשה אי פסיק רישיה דלא ניחא ליה אסור אמאי קאמר רב בפרק חבית (שם קמה.) כבשים שסחטן לגופן פטור ומותר הואיל וא"ל למים היוצאין והשתא אע"ג דא"ל היה להיות אסור ואור"י דמצינן למימר דדוקא כבשים שרי דהוי הנסחט מהם כמו אוכלא דאיפרת ואין שם משקה עליו כדאמרינן דאפי' למימיהם פטור אבל אסור ועוד י"ל דכל דבר שאדם עושה במזיד לא שייך למימר שמא יסחוט דסברא הוא כיון דלדעת כן הוא עושה ולהכי גבי מסננין את היין לא חיישינן שמא יסחוט ואתיא שפיר האי דנדה מערמת וטובלת בבגדיה (ביצה דף יח.) וכן בפ"ח דיומא (דף עז:) ההולך להקביל פני רבו עובר עד צוארו במים ולא גזרינן שמא יסחוט לפי שלדעת כן הוא עושה *ועוד איכא למימר התם דמצוה שאני ובערוך פירש לשון אחר מסוכרייתא דנזייתא סתימת גיגית של שכר אסור להדוקה דשמא תבטל הסתימה אל הגיגית ויעשה כלי בשבת ואין נראה לר"י דהיכי דמי דאם בדעתו לבטל שם בשעת הנחה מאי פסיק רישיה שייך כאן מיד הוא עושה כלי דמתכוין לעשותו ואם אין בדעתו לבטלה שם א"כ לא הוי פסיק רישיה שיעשנה כלי וי"ל בדוחק שהוא מתכוין לבטלה ואינו מתכוין לעשות כלי ושייך ביה פסיק רישיה הואיל ואינו מתכוין לגמרי לעשות כלי* : **לעולם** רב כר"י ס"ל כו' . לשמואל נמי איכא לשנויי לעולם כר"ש ס"ל להך לישנא דאמר דם מיפקד פקיד לפתח הוא צריך ולהך לישנא דאמר חבורי מחבר לדם הוא צריך : ***מאי** לאו דאי לא בעיל מאי בעיל . דלמאי נקט עד מוצאי שבת אי לאו דאתא לאשמועינן דמאי בעיל בשבת אע"ג דמסיר בתולים דליכא למימר דנקט עד מוצ"ש לאשמועי' דבעינן רצופין דהא לא בעינן שיהו רצופין כדתניא בפרק בתרא דנדה (דף סד: ושם) מעשה ונתן לה ד' לילות מתוך י"ב חדש והכי פי' נותנין לה ד' לילות עד מוצ"ש שיבעול בכל לילה ויסיר מקצת בתולים עד מוצ"ש ואשמועינן דשרי להסיר בתולים בשבת ומשני לא לבר משבת ומוצאי שבת נקט לאשמועינן דבעינן רצופים והוה מצי למיפרך מברייתא דפרק בתרא דנדה דמוכח דאפי' מפוזרין אלא דפריך ליה מגופה דברייתא והא עד מוצאי שבת ארבעה לילות קתני וא"ת מעיקרא דמשני לבר משבת מה עלה בדעתו והא קתני בהדיא ד' לילות וי"ל דהוה ס"ד דהכי פירושו נותנין לה עד מוצאי שבת לבר משבת שהן בין הכל ד' לילות ואיהו פריך דמשמע דבעיל ד' לילות ומשני כשבעל וקמ"ל כמו שמפרש בתר הכי אע"ג דהוי פירצה דחוקה דהא אי חזיא תלינן בדם בתולין אפ"ה שרי :

מאי

כא א טוש"ע א"ח סימן שכ סעיף יח :

כב ב ג מיי' פ"ה מהל' איסורי ביאה הל' יח יט סמג לאוין קיא (טוש"ע אה"ע סימן סג סעיף א וטוש"ע י"ד סימן קצג סעיף א) :

נושא/מבנה

דדות במה שסוברים רב ושמואל לגבי ביאה ראשונה בשבת

(מצקב) בירור מהו שיטת רב

הגמ' מקשה קושיות על הדעה שאומר דרב יתיר ביאה ראשונה בשבת

[ערך סבר]

תשובות

◆

תוספות רי"ד

האי מסוכרייתא דנזייתא אסור להדוקה ביומא טבא ואפילו ר"ש מודה בהא דאביי ורבא דאמרי תרוייהו מודה ר"ש בפסיק רישי' ולא ימות . פי' המורה סתימת נקב גיגית שמוציאים ממנו השכר וסותמים אותו בבלאי בגדים אסור להדוקה משום סחיטה. ואינו נראה כלל שמה שמשימים בנקב שמוציא ממנו מים או יין בלאי בגדים אין בו משום סחיטה שאינו מוכנין לא ללבנם ולא לקבל ממנו משקה ולאיבוד אזיל א"כ אמאי ליתסר . ור' נתן בעל הערוך פי' משום ר"ח ז"ל מטלית שמשימים על הגיגית לסתום פי' (ומפרקת) [ומהדקה] המטלית שם וזהו פתרון יפה . דודאי באותו המטלית קפיד אם תשרה . א) ומה שסוחט ממנו אסור משום מלבן שדומה לסוחט בגדים שרויים . וזה שאנו משימין בברזא של חביות מתיר ר' נתן בפירוש מפני שהולך לאיבוד :

א) עי' בערוך ערך סבר ה' דפירש שם דאסור משום סחיטה דניחא ליה שיזוב היין בתוך הכד ע"ש ומשמע דאסור משום מפרק וצ"ע .

נושא/מבנה

באמצע הגמ' יובאו ג' מקורות שאמורים לזמותו לגזול ביאה ראשונה בשבת - ואמ'לא קשה אמאי אסור, על כל א' מהמקורות אלו הגמ' תנסה ליישב אותם לפי המגן שאוסר

ס"א נ"ג

שבת קיא. כתובות כה. [ע"ש]

שבת עה. קג. קיא: קיז. קכ: קלג. קמג. בכורות כה. סוכה לג: [ביצה לו.]

*בתוך הסוגריים יש עוד לישנא בגמ' שאות בלבד

נדה יא: סד:

[אע"ג דמלאכה שא"צ לגופה אסור לר"ש היכא דלא ניחא ליה כלל שרי עפי כ"ה הוספה בתשובת רא"מ סי' נד]

רש"ל גורס ומיהו

[וע' תוס' שבת מה: ד"ה מיתם]